

تغییر پارادایم :

paradigm shift

"فقط جایی که این احساس نوآوری وجود داشته باشد و نوآوری نیز با مفهوم آزادی پیوند بیاید حق داریم از انقلاب صحبت کنیم انقلاب چیزی بالاتر از یک شورش موفقیت آمیز است و حق نیست که هر کودتا را انقلاب بخوانیم یا در هر جنگ داخلی اثری از انقلاب جستجو کنیم^۱.

به بهانه بهمن ماه که مقارن پیروزی انقلاب و یادآور تحولاتی بزرگ در عرصه سیاسی و اجتماعی در ایران اسلامی است لازم دانستم که به مبانی تحول پرداخته و ضرورت تحول اقتصادی و صنعتی را از نظرگاه تفکر عرضه نمایم. احتمالاً میدانید که در فرهنگ واژه نامه های غرب، کلمه Revolution یا انقلاب اصلاً از مصطلحات اخترشناسی است که به واسطه اثر بزرگ کپرنیک در علوم طبیعی دارای اهمیت شد. این واژه در کاربرد علمی معنای دقیق لاتین خود را که دال بر حرکت دورانی منظم و قانونمند ستارگان بود حفظ کرد. اطلاق این لفظ به امور بشر در زمین تنها بدین معنا بود که همین چند شکل شناخته شده حکومت، با همان نیروی ایستادگی ناپذیری که ستارگان را در مدارهای از پیش تعیین شده در آسمان به گردش در می آورد در میان آدمیان نیز تا ابد دور میزند و تکرار میشود. دورترین فکر از معنای اصلی واژه اندیشه ای بود که بر ذهن بازیگران انقلابی استیلا یافت و باعث این شبهه گشت که ایشان عاملان فرآیندی هستند که نظام دیرین را پایان میدهد و تولد جهانی نو را سبب خواهد شد.

تحول واژه ها و مفاهیم سیاسی تنها تغییراتی نیستند که در دنیای پیرامون ما بروز میکنند. این تحول در عرصه علوم، تکنولوژی، اجتماع و انسان شکلهای مختلفی به خود میگیرد که خود زمینه ساز تحولاتی دیگر میشوند. در سال ۱۹۶۲، آقای دکتر توماس کوهن^۲ در کتاب "ساختار انقلاب در علوم"^۳ مفهوم نوینی را طرح نمود بنام "تغییر پارادایم". او ادعا نمود که پیشرفت علوم یک روند تکاملی نیست بلکه مجموعه ای از توقفات صلح آمیز است

^۱ انقلاب، هانا آرنت، ترجمه عزت الله فولادوند، صفحه ۴۶

^۲ Thomas Kuhn

^۳ The Structure of Scientific Revolution

که با حرکت‌های انقلابی مسیر آنها ساخته میشود. و در این حرکت‌های انقلابی "یک برداشت مفهومی از جهان با برداشت دیگر جایگزین میگردد."

با این شرح، تغییر پارادایم را تغییر از یک نوع تفکر به تفکر دیگر تعبیر کنید. در این نگرش، انقلاب بدین مفهوم است که در آن یک، تبدیل و یا یک دگرذیسی صورت میگیرد و این تحول صورت نمیگیرد مگر با عواملی که تغییر را هدایت و راهبری نمایند.

تاریخ علوم نشان داده است که عاملین تغییر کمک کردند تا پارادایم تئوری علمی اخترشناسی در سیستم پلومائیک (زمین در مرکز جهان) را با سیستم کپرنیک (خورشید در مرکز جهان)^۴ و فیزیک نیوتونی را به کوانتوم و نسبیت تغییر دهند. و با این تحولات، باورها نسبت به جهان پیرامون براساس پارادایم های نوین تغییر یافت. در عرصه علوم ارتباطات، این گونه تحولات در صنعت چاپ کتاب نیز با اختراع گوتنبرگ، در کوچک و ارزان شدن کتاب مشاهده شده است. بدین ترتیب خواننده هوشمند با نگاهی به پیرامون خود در می یابد که علائم این تحولات در پیرامون ما بسیار هستند. در عرصه تکنولوژی اطلاعات نیز همانگونه که میدانید معرفی کامپیوترهای شخصی و اینترنت بر محیط شخصی و تجاری ما تاثیر گذاشته است و خود یک کاتالیزور و تسریع کننده تغییر پارادایم شده است و این چنین است که سرعت بروز تحولات چه در بعد سیاسی و چه در ابعاد اقتصادی و صنعتی بسیار شدید شده است. در عرصه صنعت و تولید نیز شرکتها از یک محیط سازمانی مکانیکی، تولیدی و صنعتی به یک فضای سازمانی ارگانیکی، خدماتی و مبتنی بر اطلاعات متحول میشوند و رشد سریع تکنولوژی بر کل جهان تاثیر گذاشته است.

تماشگران هوشیار با مرور جهان پیرامون خود به این نکته میرسند که "تغییر گریزناپذیر است و تنها چیزی است که واقعا ثبات دارد". ما برای میلیونها سال در حال تحول بوده ایم و همینگونه نیز ادامه میدهیم. تغییر مشکل است و انسان در مقابل تغییر همواره مقاومت میکنند. ولی این فرآیند در حال حرکت از قبل کوچک شده است و ما در این جریان، با تلاش خود تجارب آینده مان را بایستی بسازیم.

کوهن میگوید: "آگاهی پیش نیاز پذیرش تغییرات در کلیه تئوریها است" تمام این تغییرات ابتدا از ذهن انسان آغاز میگردد. آنچه ما درک میکنیم، چه طبیعی یا غیرطبیعی، آگاهانه یا ناآگاهانه توسط محیط اجتماعی ما محدود و یا گاهی نیز مورد تحریف قرار

^۴ Ptolemaic system, Copernican system

میگیرند لذا تا هر میزان که ما خود را به این موارد محدود نکنیم ، زمینه تحول را خواهیم داشت. به همین دلایل است که گفته میشود تغییر پارادایم در فضایی بوجود خواهد آمد که در آن :

- تحول طبیعی است.
- تغییر تنها چیز ثابت است.
- رهبران بینش مشترک ایجاد میکنند.
- زمین مانند مدرسه است.
- علم و معنویت گرد هم آمده اند.
- تنوع مورد احترام است.

همانگونه که تغییر پارادایم در ذهنیت جامعه مسلمان ایران در دوران انقلاب زمینه ساز تحول بزرگ در کشور گردید و در عرصه حکومتي نگرشي ديگر را بر ملت ايران و جهانيان عرضه نمود امروز با تحولات نوين در بازارهاي جهاني، لزوم بازنگري و تغيير پارادایم در نگرش صنعتي و مدیریتی جامعه ضرورتي گریزناپذیر است که صنعت خودرو و تولیدکنندگان قطعات خودرو را نیز به عنوان مادر صنایع تحت الشعاع قرار میدهد.

همه ما بارها شنیده ایم که

۱. بزرگتر بهتر است
۲. زمان زیاد برای تغییر قالب و راه اندازی مجدد يك واقعیت از قبل معین است
۳. استقرار ماشین آلات در کارخانه بر اساس موضوع تولید صورت میگیرد (خط تولید)
۴. سرپرستان مسئولیت تفکر و کنترل کار کارکنان را دارند
۵. برنامه ریزی ظرفیت را بر اساس کسریهای تولید انجام دهید

5

۶. دوره تحویل بزرگتر بهتر است. اندازه ارسالی برای هر بار حمل هر چه بزرگتر بهتر.
  ۷. کیفیت بهتر سبب افزایش قیمت میشود
- صنعتگر ان ایراني بایستی مفاهیم فوق و مواردی از این قبیل را که مربوط به پارادایمهای گذشته است کنار بگذارند تا بتوانند در نظام چابک نوین قابلیت رقابت و بقا را داشته باشند پس بیایید فرهنگ واژه ها و مفاهیم در سبک گذشته مدیریتی خود را تغییر دهیم و به جای سازمان عمودی ، سازمان افقی- به جای رهبری ریاست مدارانه ، رهبری هماهنگ کننده- به جای سودگرایی ، مشتری گرایی- به جای مکانیزم انگیزشی فردی ، انگیزش واقع بینانه و جمعی- به جای بازار داخلی ، بازار

جهاني-به جاي منبع سرمايه ، منبع اطلاعات -به جاي كار فردي ، كار تيمي-به جاي كيفيت اجباري ، كيفيت وظيفه همه افراد را جايگزين فرهنگ سازماني خود نماييم .

در خاتمه يادآور ميشويم كه شرط اين تحول توجه به پيامي است كه از يك تغييردهنده پارادایم در فيزيك يعني اينشتين طرح شده است كه ميگويد: " ما هنگاميكه با مشكلات بزرگ روبرو ميشويم نميتوانيم با همان الكوي ذهني كه در هنگام طرح مسئله داشته ايم ، آنها را حل نماييم ."

والسلام

منابع :

۱. انقلاب ، هانا آرنه ، ترجمه عزت اله فولادوند .
2. Joel A. Barker (1992). PARADIGMS. Harper Collins Publishers, New York, USA
3. Thomas Kuhn (1970). THE STRUCTURE OF SCIENTIFIC REVOLUTIONS. John Wiley & Sons, N.Y